

N *a*

Hữu Ngọc

LÃNG ĐU TRONG VĂN HÓA

Xứ sở
hoa anh đào

UYÊN
LIÊU

NHÀ XUẤT BẢN THÔNG TIN VÀ TRUYỀN THÔNG

HỮU NGỌC

- Nhà văn hóa Hữu Ngọc sinh năm 1918 tại Hà Nội, quê gốc Thuận Thành - Bắc Ninh.

Ông đã từng giữ các chức vụ: Tổng Biên tập các tạp chí tiếng Anh và tiếng Pháp: *Le Vietnam en marche* và *Etudes Vietnamiennes*; Giám đốc Nhà xuất bản Ngoại văn (nay là nhà xuất bản Thế giới); Chủ tịch Quỹ văn hóa Thụy Điển - Việt Nam và Quỹ văn hóa Đan Mạch - Việt Nam.

Ông đã được Nhà nước Việt Nam tặng Huân chương Chiến công và Huân chương Độc lập, Chính phủ Thụy Điển tặng Huân chương "Ngôi sao phương Bắc", Chính phủ Pháp tặng Huân chương Cảnh cộ Hàn lâm và giải "Lời Vàng" cùng nhiều danh hiệu cao quý khác.

LÃNG ĐU TRONG VĂN HÓA
Xứ sở hoa anh đào

HỮU NGỌC

LÃNG ĐU TRONG VĂN HÓA

Xứ sở
hoa anh đào

NHÀ XUẤT BẢN THÔNG TIN VÀ TRUYỀN THÔNG

LỜI GIỚI THIỆU

Trong thời đại hội nhập toàn cầu ngày nay chúng ta có nhu cầu lớn hơn và cũng có nhiều cơ hội hơn để tìm hiểu các nền văn hóa trên thế giới. Hiểu biết nhiều hơn về các quốc gia khác không chỉ để đáp ứng nhu cầu khám phá, làm phong phú thêm kiến thức, vốn sống của mỗi cá nhân mà còn giúp chúng ta cảm nhận sâu sắc hơn để bảo vệ và phát huy giá trị tinh hoa và bản sắc của nền văn hóa Việt Nam.

Đã từ lâu, người Việt Nam đã rất quan tâm và ngưỡng mộ nền văn hóa Nhật Bản. Càng hiểu biết về nền văn hóa đó chúng ta lại phát hiện thêm những nét độc đáo, những nét riêng, nét chung và những sự tương đồng giữa hai nền văn hóa Việt Nam và Nhật Bản. Trong vài thập kỷ gần đây, trong tiến trình đạt đến mục tiêu quan hệ đối tác chiến lược giữa hai quốc gia, sự giao lưu văn hóa, giao lưu giữa những người dân của hai nước đã phát triển một cách ngoạn mục. Càng ngày sự tương đồng, gần gũi giữa văn hóa hai nước càng được nghiên cứu, phân tích, thừa nhận nhiều hơn, đến mức có một số học giả, kể cả chính trị gia hai nước cho rằng Nhật Bản và Việt Nam không chỉ là đối tác chiến lược mà còn là đối tác tự nhiên, đồng minh tự nhiên, không chỉ vì lợi ích.

Tôi được biết về Nhà văn hóa Hữu Ngọc thông qua những cuốn sách, bài viết khá nổi tiếng của ông, nhất là về Nhật Bản. Thật hiếm có một tác giả nào khi đã vượt xa cái ngưỡng “cổ lai hỷ” mà vẫn dẻo dai, bền bỉ, đi - đọc - viết đều, viết say mê và tràn đầy sức xuân như Nhà văn hóa Hữu Ngọc.

Năm 2013, nhân kỷ niệm 40 năm quan hệ hữu nghị Việt Nam - Nhật Bản, ông cho ra mắt cuốn sách **Lãng du trong văn hóa xứ sở Hoa Anh đào** dựa trên nền tảng cuốn **Hoa Anh đào và Điện tử** (xuất bản năm 1989) và cuốn **Đạo chơi vườn văn Nhật Bản** (xuất bản năm 1992) với nhiều nội dung mới được bổ sung và cập nhật.

Trong Lãng du trong văn hóa xứ sở Hoa Anh đào, tác giả đã đề cập đến một số chủ đề thuộc di văn và hiện tại của Nhật Bản với cái nhìn tinh tế và một lối viết mang dáng dấp tùy bút, mộc mạc mà đậm thắm. Từng trang viết hấp dẫn, nhẹ nhàng mà sâu sắc dựa trên nguồn tư liệu và trải nghiệm phong phú của chính bản thân tác giả sẽ làm cho độc giả cảm nhận về đất nước Mặt trời mọc từ những góc nhìn, cự ly khác nhau, vừa chi tiết, vừa khái quát.

Với 7 chương, tựa như 7 khúc nhạc của bản hòa tấu giàu âm hưởng về xứ sở hoa Anh đào, cuốn sách sẽ lần lượt đưa bạn đọc đến thăm "Xứ sở hai hòn trống mái", trải nghiệm "Hành trình văn hóa Nhật Bản qua một lịch sử đong mò", tìm hiểu "tư duy và tâm linh", "nghệ thuật và nghệ thuật sống" của người Nhật Bản, khám phá "tâm hồn Nhật Bản qua truyền cổ tích", "Đạo chơi vườn văn Nhật Bản" và cuối cùng mời bạn đọc "Bước sang ngưỡng cửa thế kỷ XXI" với những dự báo cho tương lai của xứ sở hoa Anh đào cũng như mối quan hệ hữu nghị Việt Nam - Nhật Bản.

*Là người đã có hơn 25 năm gắn bó với mối quan hệ Việt - Nhật trên nhiều lĩnh vực, tôi đánh giá rất cao cuốn sách **Lãng du trong văn hóa xứ sở Hoa Anh đào** của Nhà văn hóa Hữu Ngọc; coi đây là một đóng góp đáng trân trọng đối với sự nghiệp hữu nghị và hợp tác giữa hai nước Việt Nam và Nhật Bản.*

Xin trân trọng giới thiệu cùng bạn đọc!

Hà Nội, tháng 12 năm 2013

TSKH Nghiêm Vũ Khải

Chủ tịch Hội Hữu nghị Việt Nam - Nhật Bản

Phó Chủ tịch - Tổng Thư ký Tổ chức Nghị sĩ hữu nghị Việt - Nhật

Đại biểu Quốc hội Khóa XI, XII

Nguyên Thứ trưởng Bộ Khoa học và Công Nghệ

MỘT THOÁNG PHÙ TANG

(Thay lời tựa)

Một buổi sớm, dạo chơi ở một phố có vườn hoa tại Tôkyô, tôi thấy một đoàn người chạy thể dục (Jogging). Họ vừa chạy vừa hô lấy nhịp; tiếng hô rần đĩnh, có một âm hưởng “dữ dội”. Một lát sau, đi qua khu nhà ở, tôi nghe vọng ra qua cát-xét giọng một ca sĩ êm như nhung, nã nùng như kiểu bài **Đêm Trung Hoa** (Shina no Yoru) ở Việt Nam từng được nghe vào thập kỷ 40.

Một buổi tối, tôi uống trà một mình, xem vô tuyến trong căn phòng ở một khách sạn Tôkyô. Trà để trong một gói giấy xinh, đổ nước sôi vào, nước trà màu lục nhạt trong suốt, nhấp vào có cảm giác thanh tịnh. Nhưng khi nhìn lên màn ảnh nhỏ, cảm giác ấy biến đi: trong phim kiếm hiệp có cảnh chém đầu, máu nhỏ từng giọt từ chiếc đầu bị cắt xuống, rất lâu, khiến tôi rùng mình.

Có lần, sau cuộc họp quốc tế về văn hóa châu Á ở một khách sạn tại chân núi Fuji, chúng tôi xem các bạn Nhật vừa dự họp diễn một vở kabuki truyền thống. Truyện cổ về võ sĩ, hảo hán lục lâm, nhà buôn, kỹ nữ... Bà lão gọi chồng bằng tiếng Anh “my darling” (anh yêu). Cuối vở, bà cởi dần quần áo ra theo lối “thoát y vũ” (strip-tease), bỏ vú giả và tóc giả ra, hiện nguyên hình là ông chủ tịch hội nghị. Tất cả các diễn viên

đều mặc lại Âu phục hiện đại. Hiện đại tương phản với truyền thống một cách nổi bật. Những cảnh sinh hoạt trên đây, - cũng như nhiều hiện tượng văn hóa nghệ thuật khác ở Nhật, - gây cho tôi ấn tượng mạnh mẽ về những khía cạnh tương phản, đối lập gay gắt.

Dĩ nhiên, trong bản sắc một con người cũng như của một dân tộc, những yếu tố tương phản, đối lập là chuyện bình thường.

Thí dụ, tâm tính dân tộc Pháp⁽¹⁾ đầy nghịch lý và mâu thuẫn, vừa mang yếu tố nông dân (thực tế, tiết kiệm, thận trọng), vừa mang yếu tố hiệp sĩ (lý tưởng hóa, hào hiệp, ý thức cá nhân). Người Mỹ thì vừa lý tưởng hóa vừa thực dụng⁽²⁾.

Nhưng dường như không có dân tộc nào như dân tộc Nhật Bản: Trong tính cách họ, những yếu tố tương phản, đối lập hiện lên một cách rõ rệt, sắc nét, “quyết liệt”. Người Nhật có thể thưởng thức cái đẹp mong manh của hoa anh đào và cái ánh thép lạnh người của một thanh bảo kiếm. Vậy thì tính “dữ dội” khe khát, màu sắc Khổng học, hay tính “duyên dáng tế nhị” nghệ sĩ lãng mạn phóng túng Lão học⁽³⁾ là bản chất văn hóa Nhật? Nhà văn Mishima đề cao truyền thống nam nhi quyết liệt, còn nhà văn Kawabata lại tìm bản chất văn hóa dân tộc trong nghệ thuật tế nhị nữ tính.

Tính tương phản, đối lập trong nghệ thuật Nhật cũng được thể hiện trong quan niệm về cân bằng. Thật là một nghịch lý: Sự cân bằng được tìm không phải qua “đối xứng” (Symmetry) mà qua sự không đối xứng, nhất là sử dụng khoảng trống,

⁽¹⁾ Hữu Ngọc, *Phác thảo chân dung văn hóa Pháp*, Nxb Ngoại văn, 1991.

⁽²⁾ Hữu Ngọc, *Hồ sơ văn hóa Mỹ*, Nxb Thế giới, 1995.

⁽³⁾ Tôi không đồng ý với Nhà nghiên cứu người In-đô-nê-xia Arifin Beycho là Lão học không ảnh hưởng đến tâm hồn Nhật.